

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е.С. Методика фізичного виховання в дитячому садку. Київ: 2009. С.1-20.
2. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 428 с.
3. Глазирін Д.Д. Основи диференційованого фізичного виховання. Черкаси : Відлуння – плюс, 2003. с. 351.
4. Григоренко Г.І. Нетрадиційні методи оздоровлення дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 116 с.
5. Свириденко С.О. Формування здорового способу життя молодших школярів у позакласній виховній роботі: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. (13.00.01)/ Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 1998. 16 с.

*Євпат Наталія Віталіївна,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – д. пед. н., проф. Марчук О.О.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми творчого розвитку дитини сьогодні є провідною в усіх державних документах про освіту. У Конституції України, Законі України «Про дошкільну освіту» (редакція від 16.07.2019) Базовому компоненті дошкільної освіти, Державних національних програмах «Освіта» (Україна ХХІ століття), «Діти України» визначено, що відродження України, її розвиток як могутньої незалежної держави значною мірою залежить від творчості та активності її громадян, їх ініціативи; тих умов, які створюються для розвитку та реалізації творчого потенціалу кожної особистості.

Дослідження творчого потенціалу людини отримало інтерпретацію з позицій сучасної науки в роботах П. Крамара, В. Ніколко, О. Клепікова, Т. Кучерявого, Б. Новикова, І. Пригожина, О. Чаплигіна та інших.

У старших дошкільників здатність до творчості формується повільно, проходячи декілька стадій розвитку. Творчі здібності старших дошкільників характеризуються, насамперед, проявленням уяви (Б. Нікітін, Т. Титаренко, О. Цибуля та ін.). Ці здібності виявляються у тих випадках, коли дитина діє не за шаблоном, пропонує і реалізує оригінальні способи рішення практичних та ігрових задач, виявляє творчість та отримує такі її продукти, як малюнок, казка, оповідання, конструкція [1, с. 72].

Уяву дошкільника відрізняє уміння спрямовувати свої уявлення в потрібне русло, підпорядковувати їх певній меті. Дуже важливо, що разом із переходом діяльності уяви на внутрішній план у старшого дошкільника з'являється здатність підкоряти її певному задуму, дотримуватися заздалегідь окресленого плану. Невміння управляти своїми ідеями, підпорядковувати їх своїй меті призводить до того, що найкращі задуми і наміри гинуть, не втілюючись. Тому найважливіша лінія в розвитку уяви дитини – це розвиток її спрямованості. Саме тому, починаючи вже зі старшого дошкільного віку, важливо допомогти дитині втілювати свої задуми, підпорядкувати уяву певній меті, зробити її продуктивною [2].

Креативність є однією з базових характеристик дитини дошкільного віку, що характеризує активну позицію особистості, готовність ухвалювати миттєві рішення, допитливість, здатність коментувати процес та результати діяльності, стійку мотивацію досягнень, розвинену уяву, а також здатність до створення творчого образу, який характеризується оригінальністю, варіативністю, гнучкістю та рухливістю (Г. Айзенк, А.Г. Алейніков, Г.Альтшуллер, О. Кононко, Ю. Кулюткін, С. Лисенкова, А. Маслоу) [4, с. 78].

Дитяча творчість – своєрідна сфера дитячого життя. Займаючись нею, дитина діє, спілкується з дорослими та однолітками. Для дитячої творчості притаманна непередбачуваність, спонтанність. Творчі процеси дитини найчастіше протікають на несвідомому рівні,

а свідомість фіксує лише їхній кінцевий результат (Л. Венгер, Л. Виготський, О. Запорожець, Г. Костюк, В. Котирло та ін.) [2].

Творчі прояви у дитини спостерігаються досить рано. Вона має безліч індивідуальних відмінностей, а тому і творчі прояви будуть суто індивідуальні, хоча, безумовно, є й типові творчі прояви, характерні для дітей дошкільного віку. І у творчій, і в будь-якій іншій діяльності дитині властива всеохоплююча допитливість: від «Що це таке?» до «Хочу знати все!». Пізнавальна активність у дітей старшого дошкільного віку спрямована не тільки на пізнання окремого предмета чи явища, а й на розпізнання його устрою, причини, мети, призначення, способу використання та ін. [3; 4].

Процес розвитку творчих здібностей у цьому віці є досить специфічним, він відбувається стрімко, спонукається внутрішніми передумовами, потребою дитини у пізнанні, відкриттях, творенні, діях, а також залежить від впливів соціального середовища.

Дослідницька активність дітей є основною передумовою творчості. Діти починають оцінювати свою і чужу діяльність з точки зору законів і правил природи та суспільства. З одного боку, завдяки усвідомленню дітьми правил і законів їхня творчість стає більш свідомою, логічною, значимою. З іншого боку, критичність може завадити творчості, позаяк на етапі висунення гіпотези можуть здатися дурницями, нереальними і будуть відкинуті. Подібні самообмеження звужують можливості появи нових оригінальних ідей [3, с. 20].

Творчі здібності дошкільника реалізуються в різних видах діяльності: грі, навчанні, спілкуванні, праці. Вона виділяє такі критерії творчих здібностей: оригінальність; здатність продукувати ситуації, незвичайні відповіді, рішення, нестандартність; семантична гнучкість; здатність виділяти функції об'єкта і пропонувати різні способи його використання; образна адаптивна гнучкість; здатність виділяти функції об'єкта так, щоб побачити в ньому нові можливості; семантична стихійна гнучкість; здатність знаходити різноманітні ідеї у відносно обмеженій ситуації [3, с. 20].

Творчість – це активність дитини, спрямована на створення нового продукту в нерегламентованій жорсткими умовами ситуації. На її думку, показниками творчих здібностей у дошкільників

виступають такі якості: чутливість до проблем, готовність їх розв'язувати власними силами; відкритість новим ідеям, інтерес до невідомого; схильність руйнувати чи змінювати стереотипи, відмовлятися від шаблонів, відходити від зразків; спроможність виходити за рамки заданої іншими ситуації; швидкість аналогій, протиставлень, асоціацій; загострене сприйняття неточностей, недоліків, відхилень, незвичності, складності; уміння підійти до проблеми з різних точок зору; уміння вносити щось нове, видавати оригінальні ідеї, розв'язувати нові завдання, досягати незвичних результатів; пошуково-перетворювальне ставлення до дійсності; висока пізнавальна активність; допитливість; уміння швидко переходити від одного способу розв'язання до іншого; переключатися; переконструювати елементи в нових комбінаціях (комбінаторні властивості); дотепність, почуття гумору, інтерес до парадоксів; сміливість та незалежність суджень; здатність до постановки власної мети; об'єктивність суджень, неупередженість оцінок; самокритичність, здатність посміятися із себе; використання різних форм доказів; уміння помічати зв'язки між ознаками, формально між собою не пов'язаними; здатність сприймати об'єкти комплексно, цілісно, виділяти в них головне, істотне, відкривати потенційне; розвинена уява, метафоричність (створення фантастичних ідей); уміння дивуватися; здатність прогнозувати, передбачати, висувати гіпотези, робити припущення; орієнтація на високі стандарти якості, ідеальні еталони [3].

У базовій програмі «Я у Світі» основними етапами творчого процесу дошкільника називають: виникнення у дитини відчуття неясності чогось (поява проблеми); виникнення ряду запитань до дорослого, однолітків, самої себе; виділення значущих для успішного розв'язання проблеми елементів, диференціація головного і другорядного, усвідомлення проблеми, формулювання гіпотези, пошук і знаходження розв'язку [3].

Специфічними є і засоби розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Формування творчих здібностей у дітей, як правило, пов'язане з грою. Дошкільнята малюють і грають, танцюють і грають, конструюють і грають, називають слова, вигадують казки й постійно грають. Грають навіть тоді, коли

займаються серйозною справою – навчанням. Через гру, експериментування, творчість відбувається пізнання дитиною навколишнього світу. У грі дитина робить спроби знайти своє місце у житті, в ній же готується до навчання у школі, нею вона живе, з грою прокидається та засинає [1].

Вчені відзначають, що для забезпечення творчої лінії розвитку в різних видах дитячої діяльності у дошкільників необхідно розвивати вміння вирішувати творчі завдання. Отже, розвиток творчих здібностей дошкільників здійснюється в процесі творчої діяльності

Творчий розвиток дошкільників відбувається за допомогою спостереження і спроб маніпуляцій з предметами, а творчий розвиток старших дошкільників відбувається за допомогою спроб передачі своїх відчуттів за допомогою доступних їм засобів. Тобто стадія спостереження поступово переходить у дію, тому способи і методи творчого розвитку полягають у стимулюванні дитини до дій. Найкраще у цьому віці ненав'язливо, але методично пропонувати дитині ігри, які будуть у делікатній формі спонукати дитину до творчої активності. Але в цьому віці для розвитку творчих здібностей дуже важлива участь батьків. Вони мають проявляти живий інтерес до діяльності дитини, грати в розвиваючі ігри вдома [3].

Ми вважаємо, що творчість дошкільника – це активність дитини, спрямована на створення нового, нестандартного вирішення поставлених завдань у нерегламентованій ситуації, та здатність бути впевненим у своїх силах та результатах власної діяльності. Розвиток творчої особистості дошкільника – це вдосконалення системи її творчого ставлення до різних аспектів життєдіяльності. Виходячи з аналізу критеріїв творчих здібностей, на які ми спиралися (О. Кульчицька, Е. Торренс), вважаємо критерії, які найяскравіше відображають суть творчих здібностей, такими: творча легкість, творча гнучкість, творча продуктивність, творча оригінальність, а також творча уява. Творчі здібності дошкільника посилюють мотивацію, розширюють коло його знань та вмінь.

Отже, творчі здібності старших дошкільників – це властивості, спрямовані на творення нового і оригінального, нестандартне бачення у звичайному нових можливостей його функціонування або

включення його як частини у нову систему, можливість продукувати значну кількість ідей.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Сисоєва С. О., Гузій Н. В., Кічук Н. В. Педагогічна творчість : методологія, теорія, технології; за ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. 183 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
3. Черепковська Н. І. Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей. *Обдарована дитина*. 2006. №1. С. 18-21.
4. Шкабаріна М. А. Розвиток педагогічної креативності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення фахових дисциплін: монографія. Рівне : Видавець О. Зень, 2019. 149 с.

*Іван Рената Федорівна,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Мельничук Л.Б.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Старший дошкільний вік є періодом найбільш інтенсивного соціального розвитку дитини, який повинен розглядатися на чотирьох рівнях: соціальному, інституціональному, міжособистісному, індивідуальному. Саме тому проблема формування соціального досвіду дітей, зокрема, старшого дошкільного віку, набуває особливої актуальності. Виникає нагальна потреба в осучасненні змісту, обґрунтуванні та експериментальній перевірці перспективних форм, методів і власне засобів забезпечення в ЗДО важливого поетапного процесу формування у дошкільників соціального досвіду участі в суспільному житті та його